

DISTINCTIO XXXVIII.

De voto.

Nunc de voto inspicimus. Votum est testificatio quaedam promissionis spontanea, quae Deo, et de his quae Dei sunt, proprie fieri debet. Sunt tamen et votastolorum quae frangenda sunt.

De votorum differentia.

Sciendum vero, quod votorum aliud est commune, aliud singulare. Commune, ut illud quod in baptismo omnes faciunt, cum sponte renuntiare diabolo et pompis ejus. Singulare, ut cum aliquis sponte promittit servare virginitatem et continentiam, vel aliquid hujusmodi. Item singulare votum aliud est privatum, aliud solemne. Privatum est in abscondito factum; solemne vero in conspectu Ecclesiae factum. Item privatum si violatur, peccatum est mortale; solemne vero violare peccatum est scandalum est (Ex Hugone de S. Victore. lib. 2 de Sacram., part. 12, cap. 5). Qui privatum facit votum continentiae, matrimonium contrahere non debent, quia contrahendo mortaliter peccant. Si tamen contraxerint, non separantur: quia probari non potest quod occulte factum est. Qui vero solemniter vovet, nullatenus conjugium inire queat: quibus non solum nubere, sed et velle, damnabile est. Unde Augustinus (de Bono viduitatis, cap. 8): « In conjugii vinculo si pollicita servatur, damnatio non timetur; sed in viduitate continentia et virginitate excellentia virtus muneris amplioris expetit; quae expetita et electa, et voto oblata, jam non solum capessere nuptias, sed etiam non nubatur, nubere velle, damnabile est. » Voventibus enim virginitatem vel viduitatem non solum nubere, sed etiam velle nubere (1) damnabile est. Quod Apostolus ostendit Timotheo scribens (1 Tim., cap. 5, 2): « Adolescentiores viduas de vita. Cum enim luxuriatae fuerint, in Christo nubere vult; » id est, cum post votum continentiae in deliciis egerint vitam, non dico nubent, sed nubere volunt in Christo; quae tunc non sit peccatum. Sed quod sit, ostendit subdens: « Habentes damnationem. » Et quare? Subdit: « Quia prius nam fidem irritam fecerunt, » etsi non nubendo, tamen volendo; ut voluntatem quae a proposito cecidit, appareat esse damnatam, sive sequantur nuptiae, sive non. Damnantur enim propositi frange; damnantur laeae, quia continentiae fidem primam irritam fecerunt, id est votum, vel in voto violato, fidem quam in baptismo professi sunt. Si autem pro voluntate nubendi damnantur, constat, si eam effectui mancipaverint, revocandum id esse in irritum, easque coerendas (2) redire ad propositum. Unde Gregorius (3): « Viduas a proposito recedentes viduitatis, super quibus nos consulisti, credo te nosse a sancto Paulo, nisi convertantur, olim esse damnatas: quas et nos apostolica auctoritate damandas, et a communione fidelium atque a liminibus Ecclesiae arcendas fore censemus, usquequo obediunt Episcopis suis, et ad bonum quod coeperunt, invitatae aut voluntariae revertantur. »

De virginibus non velatis.

De virginibus autem non velatis, si devoverint, a praedecessore nostro Innocentio Papa tale decretum habemus (4). Haec quae nondum sacro velamine tectae, tamen in proposito virginitatis semper simulaverunt permanere, licet velatae non fuerint, tamen si nupserint, aliquo (5) tempore his agenda poenitentia est; quia sponsio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bonae fidei contractus nulla ratione dissolvi, quanto magis ista pollicitatio, quam cum Deo pepigit, solvi sine virginitate non poterit? Item (ibid.): « Si virgines nondum velatae taliter publica poenitentia puniantur, et coetu fidelium usque ad satisfactionem non excludantur; quanto magis viduae, quae perfectioris aetatis et maturioris consilii existant, et habitum religionis

(1) Al. deest nubere.

(2) Al. arcendas.

(3) Bonifacio scribens, ut in Decretis referitur causa 27, quaest. 4, cap. Viduas (Ex edit. P. Nicolai).

(4) Nempe ibidem in Decretis cap. Haec vero, et sumptum est ex epist. 2 Innocentii I ad Victorium, cap. 13 (Ex edit. P. Nicolai).

(5) Nicolai: aliquando.

assumpserunt, et deinde apostataverunt, atque ad priorem vomitum sunt reversae, a nobis et ab omnibus fidelibus, a liminibus Ecclesiae et a coetu fidelium usque ad satisfactionem sunt eliminandae, et carceribus tradendae? » Ex his apparat, virgines vel viduas voto continentiae strictas, sive fuerint velatae, sive non, nullatenus conjugium sortiri posse. Quod iidem de omnibus intelligendum est qui continentiam voverunt. Quod enim nate erat licitum, post votum fit illicitum. Non est igitur praetermittendum quod Innocentius Papa de viduis et puelle decrevit (1): « Quae Christo spiritualiter nubunt, si postea publice nupserunt, non eas admittendas esse ad poenitentiam, nisi hi quibus se junxerunt, de mundo recesserint. Si enim de hominibus (2) haec ratio custoditur, ut quaeque vivente viro alteri nupserit, adultera habeatur, nec ei agenda poenitentiae licentia conceditur, nisi unus de illis fuerit defunctus; quanto magis de illa tenenda est, quae ante se immortali sponsio conjuxerat, et post ad humanas nuptias transigraverit? » Attende, quod non solum conjugium talibus negare videtur, sed etiam locum poenitentiae. Sed non ita intelligendum est, ut aliquando excludantur a poenitentia quae digne poenitentiam agere volunt; sed illae non sunt admittendae ad poenitentiam, quae ab incestus copula discedere nolunt: quia post religionis propositum non potest Deo reconciliari per poenitentiam quae ad habitum suae professionis redire coegerit. Tunc autem (3) ille cui se conjuxerat, est defunctus erit, cum ab eius illicitis amplexibus haec penitus recesserit. Cum ergo dicitur eas non esse admittendas ad poenitentiam nisi hi quibus se junxerunt, et de mundo recesserint, subaudiendum est, eis. Tunc enim eis viri de mundo recedunt et defunguntur, cum ab eorum concupiscentia istae se alienant: quem sensum similitudo subdita declarat et confirmat.

Quam grande malum sit adulterium.

Cum vir et mulier legitime conjuncti sunt, constat alterum altero vivente ad aliam non posse transire copulam; alioquin adulterium committit: de quo Clemens Papa (4) ait: « Quid in omnibus peccatis adulterio est gravius? Secundum namque in poenis tenet locum, quoniam primum habet illi qui aberrant a Deo. » Gravissime quoque peccat adulter, graviter fornicator; sed necetis his gravius incestuosus: quos omnes transcendunt contra naturam delinquentes. Unde Augustinus (5): « Adulteri malum vincit fornicationem, vincitur ab incestu: pejus enim est cum matre quam cum aliena uxore dormire. Sed horum omnium pessimum est quod contra naturam fit; ut si vir membro mulieris non ad hoc concessio utatur, hoc execrabiliter fit in meretrice, sed execrabilis fit in uxore. »

De illis qui post longam captivitatem redeunt.

Hic quaeritur de illis feminis quae putantes viros suos interemptos, vel in captivitate, vel ab iniqua dominatione nunquam liberandos, in aliorum conjugia transierunt: si illi qui putabantur perisse, remanserint, utrum eis reddi debeant, et an secundi fornicati sint, et ipsae reae adulterii. De hoc Leo Papa sic (6) ait: « Necessae est legitimum foederis nuptiarum reintegranda credamus (7), et remotis (8) his quae hostilitas intulit cuilibet, ille legitime reformetur, quod habuit (9); procurandusque est ut recipiat quaeque quod proprium est. Nec tamen culpabilis (10) iudicetur, et quasi alieni juris perscrutari habeatur qui personam ejus

(1) Ibidem cap. Quae Christo ex epistola superius indicata, c. 12 (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Al. de omnibus.

(3) Nicolai: enim, item al. utrumque deest.

(4) Jacobo scribens, ex quo refertur etiam in Decretis causa 52, quaest. 7, cap. Quid in omnibus (Ex edit. P. Nicolai).

(5) Lib. de bono conjugali, cap. 8 (Ex edit. P. Nicolai).

(6) Ep. 77, cap. 4, ac deinceps, et refertur in Decretis causa 54, quaest. 1 et 2, cap. Cum per bellicam (Ex edit. P. Nicolai).

(7) Al. ut ad legitimam foedera nuptiarum reintegranda redeamus.

(8) Nicolai: malis.

(9) Al. intulit.

(10) Al. Ne culpabilis.

mariti, qui jam non esse aestimabatur, assumpsit. Sic enim nulla quae ad eos qui in captivitate ducti sunt, pertinent, in jus alienum transire poterunt; et tamen plenae justitiae est ut eisdem reversis reformentur. Ideoque, si viri post longam captivitatem reversi, ita in dilectione sua rona conjugum perseverant, ut eas cupiant in suum redire consortium, dimittendum est, et inculpabile iudicandum quod necessitas intulit, et resistentium quod fides poscit. Sin autem aliqua (4) mulieres ita virorum posteriorum amore sunt captae ut malint his coherere quam ad legitimum transire consortium, merito sunt notandae, ita ut ecclesiastica communione priventur, quae de re excusabili contaminationem criminis elegerunt. Redeat ergo in suum conjugia statum: quia sicut mulieres quae ad viros suos

(1) Al. Sin aliqua, Nicolai: Si enim aliqua.

Divisio textus.

Postquam determinavit Magister de impedimento ordinis, hic determinat de impedimento voti; et dividit in partes duas: in prima ostendit quomodo impeditur a matrimonio contrahendo per votum quod Deo se obligat; in secunda quomodo impeditur a matrimonio per alium matrimonium jam contractum, quo se homo uxori obligavit, ibi: *Cum vir et mulier etc.* Prima in tres: in prima ostendit quid sit votum; in secunda distinguit multiplex votum, ibi: *Sciendum vero, quod votorum aliud est commune, aliud singulare;* in tertia ostendit quod votum et qualiter matrimonium impedit, ibi: *Qui privatum facit votum continentiae, matrimonium contrahere non debent.* Et haec pars dividitur in duas: in prima ostendit quod votum continentiae impedit matrimonium; in secunda ostendit quid agendum sit cum eis qui post votum nupserint, ibi: *De virginibus non velatis si devoverint. . . . tale decretum habemus.* Et circa hoc tria facit: primo ostendit qui debent agere poenitentiam; secundo obijcit in contrarium, ibi: *Non est hic praetermittendum quod Innocentius Papa de viduis et puelle decrevit.*

Cum vir et mulier etc., hic determinat de alio impedimento matrimonii, quod supra dictum est ligamen; et dividit in partes duas: in prima ostendit quod matrimonium praecedens dum stat, impedit ab alio matrimonio contrahendo; in secunda ostendit quomodo adhuc matrimonio stante, potest esse conjunctio secundi matrimonii sine peccato, quamvis non sit verum matrimonium, ibi: *Hic quaeritur de illis feminis quae putantes viros suos interemptos, vel in captivitate, vel ab iniqua dominatione nunquam liberandos, in aliorum conjugia transierunt.* Et haec in duas secundum duos casus quos ponit. Secunda pars incipit ibi: *Sed si quis relicta in patria sua uxore, in longinquam abiens regionem, aliam ducat uxorem etc.*

QUAESTIO I.

Hic est duplex quaestio: Prima de voto. Secundum de scandalo, quod alicui voto adiungitur, ut in littera dicitur. De ligamini enim impedimento idem est quaerere quod de pluralitate uxorum, et

reverti voluerint, impiae sunt habendae, ita illae quae re deunt, merito sunt laudandae. » Ex his ostenditur illos qui taliter junguntur ut credant virum interemptum, per ignorantiam aliquam excusationem habere de peccato; et tantum primam copulam esse legitimam, non secundam: veniam tamen habere, si careant opprobrio malae voluntatis. Sed si quis relicta in patria sua uxore in longinquam abiens regionem, aliam ducat uxorem, deinde poenitentia ductus eam dimittere velit, asserens se aliam habuisse quae vivit; nec Ecclesia permittat, quae quod ille asserit, ignorat; quaeritur, an in hac secunda copula sit conjugium. Sane dici potest, non esse conjugium, et mulierem de crimine excusari per ignorantiam; virum autem adulterium admittisse. Sed ex quo ad primam redire volens, nec valens, cogitur Ecclesiae disciplina hanc tenere, incipit excusari per obedientiam et timorem de hoc quod poscenti mulieri debitum reddit, a qua ipse nunquam poscere debet; et sic de aliis hujusmodi sentiendum est.

de indivisibilitate matrimonii, de quibus, dist. 55, dictum est.

Circa primum quaeruntur quinque: 1.º de voto secundum se; 2.º de voti divisione; 3.º de voti obligatione; 4.º de voti dispensatione; 5.º de velatione virginum, quae fit in signum cujusdam voti.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum votum convenienter in littera definiatur.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod votum inconvenienter in littera definiatur. Votum enim de sui nominis ratione propositum voluntatis importat sine aliqua promissione. Vota enim fieri dicuntur quae voluntarie fiunt: quod etiam per aliam definitionem de voto datam patet: *Votum est conceptio boni propositi cum deliberatione firmata, qua quis ad aliquid faciendum vel non faciendum se Deo obligat.* Ergo non debuit promissionem ponere in definitione voti.

2. Praeterea, promittere progreditur a mente, sicut et credere. Sed credere nullus potest nisi volens. Ergo nec promittere; et ita frustra additur, *spontanea.*

3. Praeterea, promissio non est idem quod promissionis testificatio. Sed votum est quaedam promissio, ut patet per definitionem Hugonis de S. Victore, qui dicit (1) (lib. 2 de Sacramentis, part. 12, cap. 2), quod votum est sponsio animi voluntaria. Ergo male dicit Magister, quod votum est promissionis testificatio.

4. Praeterea, illud quod ponitur in definitione, debet universaliter definito convenire. Sed non omne votum fit Deo, quia etiam sanctis vota fiunt. Ergo inconvenienter ponitur in definitione voti, quod debet Deo fieri.

5. Praeterea, Juristae sic definiunt votum: *Votum est alicuius (2) boni cum deliberatione facta promissio.* Sed non omne bonum est de rebus ad Deum pertinentibus; immo quaedam pertinent ad

(1) Ubi hoc dicit Hugo, non occurrit: nam index hic positus fictitius est, et cap. 5 cum potius definitionem assignat quae hic nomine Magistri datur, quod nempe votum sit testificatio quaedam spontaneae promissionis etc. (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Al. alterius.

proximum. Ergo non debet in definitione voti poni, quod sit de rebus ad Deum pertinentibus.

6. Praeterea, ad votum requiritur animi deliberatio, ut patet per quamdam definitionem a Magistris de voto datam, quae talis est: *Votum est promissio melioris boni ex deliberatione firmata*. Cum ergo in praedicta definitione quae in littera ponitur, non fiat mentio de deliberatione, videtur insufficiens.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. I. Videtur quod votum non sit tantum de meliori bono. Quia illud quod est necessitatis, non reputatur bonum melius, sed commune bonum. Sed de eo quod est necessitatis, potest esse votum, sicut Jacob, Gen. 27, vovit quod esset sibi Dominus in Deum. Ergo non oportet quod sit de meliori bono.

2. Praeterea, vota quaedam fiunt de rebus indifferentibus, sicut mulieres praecipue solent votum non pecninet caput tali vel tali die. Sed indifferentia non includuntur in bonis melioribus. Ergo votum non est semper de bono meliori.

5. Praeterea, illud quod est illicitum, non est bonum, ne dum ut sit melius. Sed de illicito potest esse votum, sicut patet de Jephthe, qui propter votum occidit filium innocentem, qui, ut dicit Hieronymus (1), in catalogo sanctorum ponitur; quia placuit Deo animum voventis. Ergo votum non est semper de meliori bono.

4. Praeterea, meliora bona videntur illa esse de quibus est consilium. Sed de illis qui possunt vergere in periculum personae, non est consilium, quae tamen quidam vovent, sicut quod abstineant duobus vel tribus diebus a cibo, quod sine periculo personae sustinere non possunt. Ergo vota non est semper de meliori bono.

Sed contra est definitio voti prius posita, scilicet: *Votum est promissio melioris boni ex deliberatione firmata*.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. I. Videtur quia etiam ille qui non est sui juris, possit aliquid votum. Quia obligatio quae fit inferiori, non potest impedire servitium superiori domino impendendum. Sed per votum aliquis se obligat ad servandum Deo. Ergo obligatio quae servus est obligatus domino suo, homini tamen, non potest eum a voto prohibere.

2. Praeterea, filius familiae est in potestate patris. Sed potest votum etiam contradicente patre; sicut quotidie fit, quod inuitis parentibus juvenes in religionibus profitentur. Ergo ille qui non est sui juris, potest votum emittere.

5. Praeterea, nullus est magis in potestate alterius quam monachus qui obedientiam promisit. Sed monachus potest votum, ut videtur, cum in quibusdam sit suae voluntatis arbitri; non enim in omnibus tenetur obedire praefato, ut Bernardus dicit (epist. 7 ad Adamum monachum), sed in his tantum quae ad religionem pertinent. Ergo etc.

(1) Quod in catalogo Sanctorum poni Hieronymus dicit, non occurrit sed quod si filium obtulit, non sacrificium placuit, sed animus offerentis, in Hierem., cap. 7 (Ez. edit. P. Nicolai).

4. Praeterea, uxor etiam est sub potestate viri, ut patet Genes. 5. Sed uxor in quibusdam potest votum sine consensu viri. Ergo etc.

Sed contra est quod non licet sacrificium ex alieno, Deo offerre. Sed ille qui votum emittit, quodammodo sacrificium Deo offert. Ergo si sit in potestate alterius, non potest votum emittere.

Praeterea, votum, cum habeat spontaneam promissionem, libertatem requirit. Sed ille qui est in potestate alterius, non habet libertatem. Ergo non potest votum.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod votum suo nomine obligationem quamdam exprimit ex voluntate factam; et quia voluntate non potest aliquis obligari nisi ei qui voluntatis est cognitor, quod solius Dei est; ideo ex consequenti importat obligationem Deo factam, et ex consequenti de his quae ad Deum spectant, cum personae obligatio alicui facta de his quae ad Deum non spectant, nulla sit. Obligatio autem homini exterior fit verbo exteriori expresso; unde dicitur Prov. 6, 2: *Illoqueat ut verbis oris tui*. Et ideo ei qui cor intuetur, oportet quod fiat obligatio voluntaria interiori verbo; et ideo oportet quod fiat per actum illius potentiae cuius est verbum interiori enuntiare, quod est ratio; et ideo ipse actus rationis, qui est promissio, est essentialiter votum. Quod enim promissio sit rationis actus, patet tum ex hoc quod est enuntiatum quaedam; tum ex hoc quod promittens rem promissam ad alterum ordinat. Omnis autem ordinatio, rationis est. Promissio autem exterior facta quandoque dicitur nuda, quando non habet aliquid additum quod obligationem confirmet; et tunc non habet plenam vim obligandi. Similiter etiam promissio interior facta Deo, ad hoc quod plenam vim obligandi habeat, oportet quod non sit nuda, sed habeat aliquid quo confirmetur; et haec quidem confirmatio per tria gradatim habet fieri. Primum per deliberationem simplicem; secundo per intentionem obligandi se ad certam poenam; tertio per hoc quod testimonium hominum adhibetur promissioni interiori; et sic de voto dantur plures definitiones secundum diversa (1) eorum quae requiruntur ad votum in definitionibus illis comprehensa; et possent adhuc multo plures dari. Definitio tamen quam Magister ponit, videtur esse perfectissima; quia ponit et promissionem, quae est essentialiter votum; et tangit voluntatem in hoc quod dicitur, *spontaneae*, quae est causa obligationis; et confirmationem ultimam promissionis, quae alias includit, in hoc quod dicit, *testificatio*; et voto terminum, quia est actus ad alterum, in hoc quod dicit: *Quae debet Deo fieri*; et materiam, in hoc quod dicit, *quod est de his quae Dei sunt*.

Ad primum ergo dicendum, quod velle aliquid non est votum; et ideo propositum non est votum, sed enuntiatum illius propositi per modum promissionis; et quia enuntiatum interiori conceptio cordis dicitur, ideo in illa definitione ponitur votum esse propositi conceptio. Si tamen simpliciter votum diceretur esse propositum, esset praedicatio per causam, quia propositum est principium voti; sicut etiam quandoque ipsum desiderium oratio vocatur, ut supra, dist. 13, dictum est.

Ad secundum dicendum, quod promissio quantum fit ore et non corde; et talis quod ad Deum non est votum; et ideo oportuit addere *spontaneae*. Et praeterea, quamvis homo non possit cogi sufficienter ad simpliciter promittendum, potest tamen cogi coactione quadam interpretativa ad exteriorem promissionem, sicut ad alia opera voluntatis exteriora; non autem ad promissionem interiorem, sicut nec ad fidem. Magister autem definit votum exteriori prolato, quod potest matrimonium impedire; sic enim intendit hic de voto; et hoc votum est testificatio interioris promissionis, non ipsa interior promissio.

Et per hoc patet solutio ad tertium.

Ad quartum dicendum, quod votum non fit sanetis, nisi secundum quod per suffragia sunt mediatores inter nos et Deum; sicut et oratio ad sanctos fit; et ideo omne votum principaliter ad Deum reducitur, sicut et oratio.

Ad quintum dicendum, quod illa definitio Iuristarum est intelligenda non de quolibet bono, sed de eo quod pertinet ad pietatis religionem; et hoc Dei est, sive fiat in proximo, sicut in proxima materia, sive in seipso, sive in Deo.

Ad sextum dicendum, quod in testificatione includitur deliberatio, ut dictum est.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod, sicut ex jam dictis patet, votum non potest esse nisi de aliquo bono ad cultum Dei pertinente quocumque modo; et ideo omne malum obviat voto ex parte eius cui fit obligatio; sed ex parte eius ex quo talis obligatio procedit, scilicet voluntatis, omnis necessitas aliquo modo obviat voto. Est autem duplex necessitas. Una absoluta; et talis necessitas omnino excludit votum; sicut si aliquis voveret se non moriturum, vel ea quae omnino non sunt in potestate eius, nullum esset votum. Alia est necessitas conditionata ex suppositione finis; et sic inest nobis necessitas faciendi illa sine quibus non possumus salutem consequi; sicut sunt praecipua ad quae alias tenemur; et talis necessitas non excludit omnino votum; invenitur enim quandoque, large accipiendo votum, esse de his quae sunt sub tali necessitate; sed excludit talis necessitas votum proprie dictum; et ideo si votum accipiatur secundum propriam sui rationem, est proprie de bonis illis ad quae non omnes tenentur, quae supererogationis sunt; et ideo dicuntur meliora bona, quia superadduntur illis bonis, sine quibus non est salus; et ideo votum proprie acceptum, dicitur esse de meliori bono.

Ad primum ergo dicendum, quod illa Jacob promissio magis fuit recognitio quaedam obligationis quam obligationis causa; et ideo non potest proprie, sed largo modo, votum dici. Vel dicendum, quod votum Jacob non fuit de eo quod erat necessitatis, sed de speciali modo cultus per altaris constructionem; et ideo fuit de meliori bono.

Ad secundum dicendum, quod talia vota mulierum sunt sortilegia magis quam vota; sunt enim reliquiae quaedam idolatriae, secundum quam observabantur dies et menses; et ideo pro non votis habenda sunt, et peccant talia voventes; quia, ut Hieronymus dicit, cum infidelibus etiam nec nomina habere debemus communia.

Ad tertium dicendum, quod votum si sit de eo quod est simpliciter malum, non est votum nisi aequivoce; et ideo nullo modo obligat. Si autem est de eo quod uno casu contingente potest esse

S. Th. Opera omnia. V. 7.

(1) Forte secundam diversitatem.

bonum et alio malum, si sit in omnem eventum, est indiscretum; si autem sit in bonum eventum per intentionem voventis, est discretum, et in malo eventum non obligat. Votum igitur Jephthe fuit de eo quod in aliquo eventu poterat esse bonum, scilicet si obviaret animal immolatum; et in aliquo eventu non bonum, scilicet si obviaret animal non immolatum; et quia vovit in omnem eventum, votum indiscretum fuit. Ergo in voto eius, quantum ad emissionem voti, est aliquid laudabile, scilicet devotio, et fides qua sperabat a Deo victoriam; et sic dicitur esse motus a Spiritu sancto; sed determinatio voti est indiscreta; quantum autem ad executionem, ipsum factum est crudele, sed figura est ibi laudabilis. Et ideo quamvis votum fuerit aliquo modo laudabile, ipse tamen non excusatur a peccato, quia fuit in vovendo stultus, et in reddendo impius, ut Hieronymus dicit (lib. 1 contra Jovinianum, circa med. et in Michaeam). Ponitur tamen in catalogo sanctorum propter victoriam quam a Deo obtinuit, sicut et alii sancti.

Ad quartum dicendum, quod in periculum personae vergens votum non est servandum, quia nullus potest aliquid votum in periculum personae suae; et ideo tutum est quod in talibus quaeratur dispensatio superioris; si tamen eam non daret, et periculum immineret, posset secum frangere votum. Posset autem periculum imminere vel ex infirmitate vel ex paupertate, ut si non habeat aliud ad comedendum quam illud a quo vovit abstinere.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod ex jam dictis patet quod votum non potest emitti ab aliquo nisi de his quae subjacent voluntati eius; et ideo ille qui est sub potestate alterius constitutus, quantum ad ea in quibus ei subjacet, votum non potest, quia talia non subjacent eius voluntati. Similiter etiam illi qui non habent usum liberi arbitrii, sicut aliqui qui non sunt sanae mentis, votum non possunt, nec etiam pueri ante annos pubertatis.

Ad primum ergo dicendum, quod in hoc ipso quod servit homo domino suo carnali, servit spirituali; unde Apostolus propter conscientiam eis esse servendum docet; et quia hoc est necessitatis, non potest per id quod non est necessitatis, impediri; sicut nec illud quod cadit sub praeecepto, potest per id quod cadit sub consilio, tolli.

Ad secundum dicendum, quod ex quo homo venit ad annos pubertatis, non est sub potestate alterius, si sit liberae conditionis, quantum ad ea quae ad personam suam spectant; et ideo sicut talis invitit parentibus potest matrimonium contrahere, ita invitit eis potest religionem profiteri; sed quantum ad res domesticas non potest aliquid votum sine consensu patris.

Ad tertium dicendum, quod quamvis religiosus non teneatur ad obediendum in omnibus quae ei possent imperari, tamen teneatur ad obediendum quantum ad omne tempus de his quae sibi imperari possunt, sicut et servus non est exemptus aliquo tempore a servitio domini sui; et ideo nullum tempus est eis vacans, quo possint quodlibet facere. Et quia omne votum est aliquo tempore complendum, ideo sicut nec servus ita nec religiosus aliquid votum emittere potest sine consensu sui superioris.

Ad quartum dicendum, quod in his in quibus uxor viro tenetur, et e converso, neuter potest

vovere sine mutuo consensu, sicut patet de voto continentiae. Sed quia in dispensatione domus et regimine vitae mulier est subiecta viro; et non e converso; ideo vir potest in talibus vovere sine consensu uxoris, sed non e converso.

ARTICULUS II.

Utrum votum convenienter dividatur in commune et singulare. — (2-2, qu. 88, art. 7.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod votum inconvenienter dividatur in commune et singulare. Quia divisum debet secundum eandem rationem praedicari de dividendibus. Sed votum non eadem ratione praedicatur de voto communi et singulari; quia singulare proprie est votum, non autem commune, ut ex dictis patet. Ergo est incompetentis divisio.

2. Praeterea, singulare non dividitur contra commune, sed magis proprie contra universale. Ergo et votum deberet hic dividi in singulare et universale.

3. Praeterea, omne votum sui transgressionem inducit speciale peccatum. Sed votum commune sui transgressionem non inducit speciale peccatum; quia sic homo post baptismum quolibet peccato peccaret dupliciter. Ergo non est votum aliquod commune.

4. Praeterea, ille qui non habet usum liberi arbitrii, non potest votum emittere. Sed baptismum suscipit aliquis non habens usum liberi arbitrii. Ergo in baptismo non fit aliquod votum quod commune dici debeat.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod votum non convenienter dividatur in privatum et solemne. Est enim aliquod votum publicum quod non est solemne nec privatum. Ergo non est sufficiens praedicta divisio.

2. Praeterea, divisio debet esse per ea quae sunt essentialia rei. Sed privatum et solemne non dividunt votum per aliquod quod sit ei essentialia; quia votum essentialiter est quaedam obligatio Deo facta; quantum autem ad Deum non differt obligatio utrum fiat in secreto, vel eorum pluribus. Ergo praedicta divisio est incompetentis.

3. Praeterea, quando aliquod communi divisione per se dividitur, oportet quod divisa specie differant. Sed votum privatum et solemne non differunt specie; quia sic non posset aliquod votum privatum solemnizari, cum species non transeant in invicem. Ergo praedicta divisio est incompetentis data de voto.

4. Praeterea, sicut votum habet quaedam quae pertinent ad solemnitatem, ita matrimonium, et alia sacramenta. Sed in matrimonio non distinguitur simplex matrimonium a solemnem. Ergo nec in voto talis distinctio esse debet.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod votum non solemnizetur per professionem ad certam regulam, et per ordinis sacri susceptionem, ut quidam dicunt. Solemnitas enim ponitur differentia voti communiter

dicit. Sed quaedam vota sunt quae non habentur sub aliqua certa regula, neque sunt ordini sacro annexa, sicut votum peregrinationis. Ergo illa duo non sufficiunt ad solemnitatem voti faciendam.

2. Praeterea, dicitur etiam a quibusdam, quod votum solemnizatur per susceptionem habitus religionis. Sed quandoque suscipitur habitus religionis sine professione vel ordinis susceptione. Ergo etc.

3. Praeterea, ante constitutionem certarum regularum potuit votum solemnizari etiam sine ordinis susceptione. Sed nunc non minus possunt se homines obligare Deo quam prius. Ergo et nunc solemnitas voti potest esse sine professione certae regulae.

4. Praeterea, professio certae regulae potest fieri in privato. Sed votum solemne hic contra privatum dividitur. Ergo professio certae regulae non est sufficiens ad votum solemnizandum.

Sed contra, effectus voti solemnem proprius est dirimere matrimonium contractum. Sed solum votum quod est annexum ordini, et quod est ad certam regulam, dirimit matrimonium contractum. Ergo solum his modis votum solemnizatur.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod divisio illa qua votum dividitur in singulare et commune, est divisio analogi quod praedicatur per prius et posterius de suis dividendibus, sicut ens de substantia et accidente.

Cum enim votum sit obligatio ex voluntate facta, necessitas autem voluntarium excludat; illud votum quod nihil habet necessitatis, dicitur per prius votum, quasi habens complete rationem voti; et hoc est votum singulare, quod est de illis ad quae non tenemur. Illud autem votum quod habet aliquid necessitatis, habet incomplete rationem voti, et ideo dicitur per posterius, votum; et hoc est votum commune, quod est de his ad quae omnes tenentur, quorum est necessitas conditionata, non absoluta, ut ex dictis patet.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de divisione univocae; et talis non est hic.

Ad secundum dicendum, quod votum commune est quidam singularis actus, et a singulari persona emissus; unde non posset convenienter dici universale; sed dicitur commune ratione horum de quibus est, ad quae omnes tenentur.

Ad tertium dicendum, quod transgressio voti communis non facit speciale peccatum, sed addit peccato specialem deformitatem: magis enim peccat baptizatus eodem genere peccati quam non baptizatus, ut patet Hebr. 10, 29: *Quanto putatis deteriora mereri supplicia qui Filium Dei conculcaverit, et sanguinem testamenti pollutum duxerit?* Et ideo non frustra emittitur, cum aliquam obligationem addat, sicut lex scripta addit aliquam obligationem supra legem naturae; et ita non facit aliud peccatum, sed novam deformitatem addit.

Ad quartum dicendum, quod ratio illa procedit de votis quae sunt de his ad quae non omnes tenentur. Sed ex hoc quod vice pueri patrinus votum commune emittit, nihil pueri deperit, quia ad idem alias esset obligatus: nec obstat quod sit maior obligatio, quia huic praeponderat magnitudo beneficii quae impeditur. Non enim injuriam facit pueri qui pro eo beneficium accipit ab aliquo, cui postea puer ad annos discretionis veniens, ad servitium vel gratiarum actionem tenetur.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum,

quod divisio voti in privatum et solemne, est divisio totius potestativi in partes suas, cujus perfecta virtus est in una suarum partium; in aliis autem quaedam ipsius participatio, sicut anima dividitur in rationale, sensibile, et vegetabilem. Virtus autem voti est obligatio: quae quidem virtus complete est in voto solemnem, cujus obligatio nullo casu irritari potest; sed est incomplete in voto privato, cujus obligatio aliquo casu irritatur, ut dicitur.

Ad primum ergo dicendum, quod votum potest dici publicum dupliciter. Uno modo per se, quia habet aliquod annexum, unde in publicum venire debeat; sicut cum quis recipit ordinem sacrum, per quem minister Ecclesiae constituitur ad publice Deo serviendum. Alio modo per accidens; sicut quando in notitiam plurimorum venit. Et quia rei iudicium non variatur per id quod est per accidens, sed secundum id quod est per se; ideo votum publicum secundo modo in idem computatur quod privatum; sed publicum primo modo distinguitur a privato; et hoc est solemne.

Ad secundum dicendum, quod dicta divisio datur per ea quae sunt essentialia voto. Illud enim ex quo votum habet vim obligandi, est sibi essentialia. Unde non est verum quod aequaliter obligent omnibus modis, nec quo ad Deum, nec quo ad homines; sed aliquo modo aequaliter obligant, ut dicitur.

Ad tertium dicendum, quod naturalis est ordo quo fit progressus de imperfecto ad perfectum; unde et in totis potestativis fit progressus ab una parte in aliam; sicut embryo prius habet animam vegetabilem aliquo modo quam sensibilem, et sensibilem quam rationalem; et similiter etiam non est inconvenientis quod idem votum primo sit privatum, et postea publicum.

Ad quartum dicendum, quod matrimonium et alia sacramenta habent plenum effectum suum praetermissis his quae ad solemnitatem sacramenti pertinent, propter hoc quod habent efficaciam ex virtute divina, et non ex institutione humana; sed votum quod obligat per id quod ab homine est, non habet perfectam vim obligandi nisi debita solemnitate adhibita; et ideo votum distinguitur per solemne et non solemne; non autem matrimonium vel aliquod aliud sacramentum.

Solutio III. Ad tertiam quaestionem dicendum, quod votum, ut dicitur est, dicitur solemne ex hoc quod habet completam vim obligandi. Ea enim ad solemnitatem rei pertinere dicuntur quae ei completum esse tribuunt. Votum autem, cum essentialiter sit promissio, complementum suae virtutis accipit sicut et promissio; cujus quidem obligatio tunc completur quando aliquis hoc quod promittit, in praesenti dat, quodammodo ponens eum cui fit promissio, in corporali possessione alicujus rei, unde habere possit quod promittit; sicut si aliquis fructus agri promitteret, et promittendo agrum daret; et similiter si servitium aliquod promitteret, et se in servum daret. Et ideo tunc votum solemnizari dicitur quando aliquis praesentialiter se dat Deo divinis se servitii mancipando: quod quidem fit per ordinis sacri susceptionem, et per professionem certae regulae debito modo factae; scilicet in manum ejus qui debet recipere; et aliis circumstantiis servatis quae secundum jura determinantur: alias non esset votum solemne, quantumcumque quis profiteretur: quia ex tali professione non fieret sub potestate eorum qui religioni praesunt.

Ad primum ergo dicendum, quod cum eum solemnitas voti sit ex hoc quod res ipsa datur, unde promissio impletur, quando aliquod temporaliter solvendum promittitur, non potest solemne votum esse, sicut est votum peregrinationis, vel aliud hujusmodi. Nec obstat quod solemnitas differentia voti communiter sumpti ponitur: quia etiam anima rationalis, in qua est perfecta ratio vitae, non est in omnibus viventibus, quamvis rationale ponatur differentia animalis simpliciter.

Ad secundum dicendum, quod habitus religionis est duplex: quidam qui non professis dari solet; alius qui datur professis; et si in quibusdam religionibus utrisque idem habitus detur, tamen in professione consuevit habitus benedicti; et habitus sic benedictus quasi alius computatur. Primus ergo habitus non sufficit ad solemnizandum votum, etiam prius emissum; sed secundi habitus susceptio solemnizat votum, quia est quaedam praesumpta professio; contra quam praesumptionem etiam non admittitur probatio, si serventur debite circumstantiae; sicut quod detur habitus ab eo qui dare possit, et coram fratrum multitudine. Si enim aliquis in domo sua talem habitum suscepisset, non propter hoc praesumeretur votum solemnizasse; et ideo habitus susceptio non debet poni alia causa solemnizati, quia non solemnizat votum nisi in quantum est quaedam praesumpta.

Ad tertium dicendum, quod antequam essent istae regulae quae modo sunt, erat aliquis modus vivendi ab Ecclesia approbatus, quo aliqui ad ea quae supererogationis sunt, se obligabant; et tunc certi temporis (1) obligatio ad alium modum vivendi idem faciebat quod nunc obligatio ad certam regulam.

Ad quartum dicendum, quod votum hoc non dicitur privatum quod ad notitiam paucorum venit; sed quia non habet; unde oportet ad notitiam deduci. Ille autem qui professionem in occulto facit, ut si in domo sua faciat in manu ejus qui eam recipere possit; facit votum quod habet unde in publicum deduci debeat; quia oportet eum saecularem vitam dimittere, et in claustrum cum aliis sui ordinis conversari.

ARTICULUS III.

Utrum votum obliget, ut semper necesse sit illud observari. — (2-2, quae. 88, art. 5.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod votum non obliget, ut semper necesse sit illud observari. Nullus enim obligari potest ad impossibile. Sed aliquando impossibile est votum observari, sicut patet in illa quae vocat virginatatem et corrumpitur. Ergo non est necessitas votum servare.

2. Praeterea, effectus non potest esse firmiter sua causa. Sed causa dans firmitatem suo voto est deliberatio, ut ex definitione prius posita, art. 1, quae. 1, patet. Cum ergo deliberatio humana non habeat necessariam firmitatem, quia cogitationes hominum sunt timidae, et incertae providentiae nostrae, ut dicitur Sapient. 9; videtur quod votum non obliget de necessitate ad observandum.

3. Praeterea, juramentum strictius obligat quam votum: quia veritas divina, ex qua juramentum o-

(1) Forte tenoris.

bligat, est efficacior quam deliberatio humana, ex qua obligat votum. Sed juramentum non obligat ad hoc quod observetur de necessitate; quia quandoque potest sine peccato frangi, sicut quando vergit in deteriorem exitum. Ergo nec votum obligat ad hoc quod semper necesse sit observari.

4. Praeterea, votum quandoque fit sub conditione, sicut vocit Jacob Genes. 28, 20: *Si Deus meus mecum fuerit . . . erit mihi Dominus in Deum*. Sed tale votum non obligat conditione non extante. Ergo non omne votum de necessitate obligat.

5. Praeterea, ille qui moratur in religione ultra tempus probationis determinatum, etsi ore non profiteatur, votum interpretatum fecisse dicitur. Sed hoc votum, ut videtur, non necesse est eum observare, quia nihil ipse promisit: nec videtur teneri semper ad ea quae votum professionis continent; cum quandoque tempore probationis non videntur statuta regulae observari, et ipse non intendit intrare monasterium, nisi ut viveret sicut alii vivunt. Ergo videtur quod non omne votum obliget, ut necessario servetur.

6. Praeterea, nullus obligatur ad id quod dependet ex arbitrio alieno, sicut cum quis vovet intrare aliquod claustrum religionis; est enim in potestate illorum eum recipere vel non. Ergo si ipsi nolint, non videtur quod obligetur ad votum solvendum.

7. Praeterea, quicumque tenetur ad aliquid sine temporis determinatione, tenetur ad statim. Si ergo votum obligaret; qui facit votum et non determinat tempus, teneretur ad statim solvendum; quod non videtur verum.

Sed contra est quod dicitur Deuter. 25, 21: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere*.

Praeterea, Augustinus dicit (epist. 43), quod *vovere est voluntatis, sed reddere necessitatis*.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod per obligationem voti simplicis matrimonium contractum dirimi debeat. Fortius enim vinculum praedictum debiliori. Sed vinculum voti est fortius quam vinculum matrimonii; quia hoc fit homini, illud Deo. Ergo vinculum voti praedictum vinculo matrimonii.

2. Praeterea, praeceptum Dei non est minus quam praeceptum Ecclesiae. Sed praeceptum Ecclesiae adeo obligat, quod si contra ipsum matrimonium contrahatur, dirimitur; sicut patet de illis qui contrahunt in aliquo gradu consanguinitatis ab Ecclesia prohibito. Ergo, cum servare votum sit praeceptum divinum, videtur quod cum quis contra votum divinum matrimonium contrahit, ex hoc matrimonium sit dirimendum.

3. Praeterea, in matrimonio potest homo uti carnalis copula sine peccato. Sed ille qui facit votum simplex, nunquam potest carnaliter commiseri uxori sine peccato. Ergo votum simplex matrimonium dirimit. Probatio mediae. Constat quod ille qui post simplex votum continentiae matrimonium contrahit, mortaliter peccat; quia, secundum Hieronymum (1), virginitatem voventibus non so-

(1) Ex quo refertur in Decretis, dist. 27, cap. *Voventibus*, et causa 28, quaest. 1, sub isdem verbis. Non esse tamen Hieronymi, sed Glossae super 1 ad Tim. ex Augustino usurpatis, appendix notat (*Ex edit. P. Nicolai*).

lum nubere, sed velle nubere, damnabile est. Sed contractus matrimonii non est contra votum continentiae nisi ratione carnalis copulae. Ergo quando primo carnaliter commiserit uxori, mortaliter peccat; et eadem ratione omnibus aliis vicibus; quia peccatum primo commissum non potest excusare a peccato sequenti.

4. Praeterea, vir et mulier in matrimonio debent esse pares, praecipue quantum ad carnalem copulam. Sed ille qui votum simplex continentiae facit, nunquam potest petere sine peccato debitum; quia hoc est expresse contra voluntatem continentiae, ad quam ex voto tenetur. Ergo nec reddere potest sine peccato.

Sed contra est quod Clemens Papa (Alexander III, extra. cap. *Meminius*, et *Consultit*) dicit, quod votum simplex impedit contrahendum matrimonium, sed non dirimit contractum.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod nec etiam votum solemne dirimat matrimonium contractum. Quia, sicut Decretalis (Caelestini III, cap. *Rursus* de clericis vel voventibus) dicit, apud Deum non minus obligat votum simplex quam votum solemne. Sed matrimonium acceptatione divina stat vel dirimitur. Ergo cum votum simplex non dirimat matrimonium, nec votum solemne dirimere poterit.

2. Praeterea, votum solemne non addit ita validum robur supra votum simplex sicut juramentum. Sed votum simplex, etiam juramento superveniente, non dirimit matrimonium contractum. Ergo nec votum solemne.

3. Praeterea, votum solemne nihil habet quod non possit votum simplex habere; quia votum simplex posset habere scandalum, cum possit esse in publico, sicut et solemne. Similiter Ecclesia posset et deberet statuere quod votum simplex dirimat matrimonium contractum (1) ut multa peccata vitarentur. Ergo quia ratione votum simplex non dirimit matrimonium, nec solemne votum dirimere debet.

Sed contra est, quod ille qui facit votum solemne, contrahit matrimonium spirituale cum Deo, quod est multo dignius quam materiale matrimonium. Sed matrimonium materiale prius contractum dirimit matrimonium post contractum. Ergo et votum solemne.

Praeterea, hoc etiam probari potest per multas auctoritates quae in littera ponuntur.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod votum, ut ex dictis patet, est quidam promissionis contractus inter Deum et hominem. Unde cum contractus bonae fidei inter homines factus obliget ad necessariam observationem, multo fortius votum quo homo Deo aliquid promittit, in his dumtaxat ad quae votum se extendit; in illis autem ad quae votum non se extendit, obligatio voti non habet locum: et ideo qui votum rite factum praetermittit, mortaliter peccat, quia fidem quam cum Deo inicit, frangit.

Ad primum ergo dicendum, quod illud quod votum fieri impediret si praesens esset, etiam voto facto obligationem auferit; unde cum de impossibili non possit esse votum, ut dictum est; si

(1) *Addit Nicolai*: sicut et votum solemne.

aliquid fiat impossibile post voti emissionem, quod prius erat possibile (1), obligatio voti quantum ad illud tollitur; ut si quis dives voverit aedificare Ecclesiam, quod postmodum perficere non possit paupertate superveniente, non obligatur ex voto ad implendum. Sed tamen in hoc distinguendum est dupliciter. Uno modo, quia vel omnino factus est impotens; et tunc non tenetur simpliciter ad hoc quod vovit; vel est factus impotens ad totum perficiendum, quamvis non ad partem; et tunc ad illud quod potest, remanet obligatus. Alio modo distinguendum est, utrum ex sua culpa impotentiam incurrerit; quia tunc oportet recompensare per poenitentiam; vel non ex culpa sua, et tunc non tenetur ad aliquam recompensationem. Illa ergo quae virginitatem vovit, si corrupta est, quamvis non possit virginitatem reddere, tamen potest reddere continentiam; et ad hoc remanet obligata, et ulterius ad poenitentiae lamentum, per quod virginitatem amissam Deo recompensat: quod quidem etsi non sit aequivalens simpliciter, est tamen aequivalens quantum ad reputationem Dei, qui non exigit ab homine ultra posse.

Ad secundum dicendum, quod quamvis deliberatio sit causa variabilis, tamen rectitudo legis naturalis, quae dicitur quod promittitur Deo esse servandum, est invariabilis; et hoc dat necessariam obligationem voto.

Ad tertium dicendum, quod sicut juramentum quod vergit in deteriorem exitum, non est servandum, ita nec votum. Unde Isidorus dicit (lib. 2 Synonymorum, et habetur in Decret. causa 12, qu. 4, cap. *In malis*): *In turpi voto muta decretum*; quia votum non extendit se ad illicita, vel minus bona, ut dictum est. Nec differt utrum tunc fuerit illicitum quando votum emissum est, vel postmodum illicitum fiat.

Ad quartum dicendum, quod illud quod sub conditione vovetur, non vovetur simpliciter; et ideo non obligat nisi illa conditione extante.

Ad quintum dicendum, quod votum interpretatum obligat sicut et votum oretenus emissum: unde si aliquis post tempus probationis in monasterio remanserit, obligatur ex voto interpretativo; nisi forte propter aliquam causam fuerit sibi annus protelatus, vel consueverit aliis protelari; quia tunc non facit votum interpretatum ultra annum stans; et talis qui interpretatum votum fecit, ad tria vota religionis principalia in omni casu tenetur; sed (2) ad alias observantias, quarum transgressio (3) ex dissimulatione praelatorum inducitur, qui dum videntes non corrigunt, indulgere videntur, non videntur (4) obligari, et praecipue si sit simplex, qui talia discernere sufficienter nesciat.

Ad sextum dicendum, quod obligatio voti ex propria voluntate causatur; unde si in vovendo prius cogitavit de religionem intrando, et postea elegit talem religionem vel talem locum, obligatur simpliciter ad religionem; unde si non potest in illa quam elegit, recipi, debet aliam quaerere. Si autem primo et principaliter cogitavit de tali religione vel tali loco, in voto suo intelligitur haec

(1) *Al. impossibile*.

(2) *Al. decret sed.*

(3) *Al. transgressor.*

(4) *Al. non videntur, et mox si sint simplices, et iterum nesciant.*

conditio, si illi volent cum recipere; alias esset indiscretum votum; unde conditione non extante non obligatur. Si autem dubitet quomodo se in vovendo habuerit, debet tutiorem viam eligere, ne se discrimini committat.

Ad septimum dicendum, quod si quando quis vovit, puta se intraturum religionem, intendebat se ad statim obligare, vel ad arbitrium alienum, non potest ulterius differre etiam propter debita solvenda; sed ille qui eum recipit, tenetur ea persolvere. Si autem in vovendo de debitis cogitabat, probabiliter praesumi potest quod non intendebat se obligare antequam de rebus suis disposuisset. Quando autem timet rationabiliter perpetuum impedimentum, tenetur ulterius non differre.

Solutio II. Ad secundam quaestionem dicendum, quod per hoc res aliqua desinit esse in potestate alicujus per quod transit in dominium alterius; promissio autem alicujus rei non transfert eam in dominium ejus cui promittitur; et ideo non ex hoc ipso quod aliquis rem promittit aliquam, desinit res illa esse in potestate sua. Cum ergo in voto simplici non sit nisi simplex promissio proprii corporis ad continentiam Deo servandam facta, post votum simplex adhuc remanet homo dominus corporis sui; et ideo potest ipsum dare alteri, scilicet uxori, in qua datione matrimonii sacramentum consistit, quod indissolubile est; et propter hoc, votum simplex quamvis impedit contrahendum, quia peccat matrimonium contrahens post votum simplex continentiae, tamen quia verus contractus est, non potest matrimonium per hoc dirimi.

Ad primum ergo dicendum, quod votum est fortius vinculum quam matrimonium quantum ad illud cui fit et ad quod ligat, quia per matrimonium ligatur homo uxori ad redditionem debiti, sed per votum Deo ad continentiam. Tamen quantum ad modum ligandi matrimonium est fortius vinculum quam votum simplex; quia per matrimonium traditur actualiter vir in potestatem uxoris, non autem per votum simplex, ut dictum est; potior autem semper est conditio possidentis. Sed quantum ad hoc simili modo obligat votum simplex sicut sponsalia; unde propter votum simplex sunt sponsalia dirimenda.

Ad secundum dicendum, quod praeceptum prohibens matrimonium inter consanguineos, non habet, in quantum est praeceptum Dei vel Ecclesiae, quod dirimat matrimonium contractum, sed in quantum facit quod consanguinei corpus non possit transire in potestatem consanguinei. Hoc autem non facit praeceptum prohibens matrimonium post votum simplex, ut ex dictis patet; et ideo ratio non sequitur; ponitur enim pro causa quod non est causa.

Ad tertium dicendum, quod ille qui contrahit matrimonium per verba de praesenti post votum simplex, non potest cognoscere uxorem carnaliter sine peccato mortali; quia adhuc restat sibi facultas implendi continentiae votum ante matrimonium consummatum, ut ex dictis patet, supra, dist. 27, qu. 2, art. 3, quaestione. 2. Sed postquam jam matrimonium consummatum est, est sibi factum illicitum non reddere debitum uxori exigenti, tamen ex culpa sua; et ideo ad hoc obligatio voti non se extendit, ut ex dictis patet; tamen debet lamentum poenitentiae recompensare pro continentia non servata.

Ad quartum dicendum, quod quantum ad ea quibus non est factus impotens votum continentiae servare, adhuc post contractum matrimonium obligatur ad servandum; propter quod mortua uxore tenetur totaliter continere; et quia ex matrimonii vinculo non obligatur ad debitum petendum, ideo non potest petere debitum sine peccato, quamvis possit sine peccato reddere debitum exigenti, postquam obligatus est ad hoc per carnalem copulam praecedentem. Hoc autem intelligendum est, sive mulier petat expresse sive interpretative, ut quando mulier verecunda est, et vir sentit ejus voluntatem de redditione debiti; tunc enim sine peccato reddere potest; et praecipue si ei timet de periculo castitatis. Nec obstat quod non sunt patres in matrimonii actu: quia quilibet potest hoc quod suum est abrenuntiare. Quidam tamen dicunt, quod potest et petere et reddere, ne nimis onerosum reddatur matrimonium uxori semper exigenti. Sed si recte inspiciatur, hoc est exigere interpretative.

Solutio III. Ad tertiam questionem dicendum, quod omnes dicunt, quod votum solemne sicut impedit matrimonium contrahendum, ita dirimit matrimonium contractum.

Quidam autem assignant pro causa scandalum. Sed hoc nihil est; quia etiam votum simplex quandoque scandalum habet, cum sit quodammodo publicum quandoque; et praeterea insolubilitas matrimonii est de veritate vitae, quae non est propter scandalum dimittenda.

Et ideo alii dicunt, quod hoc est propter statutum Ecclesiae. Sed hoc etiam non sufficit; quia secundum hoc Ecclesia posset contrarium statuere; quod non videtur verum.

Et ideo dicendum cum aliis, quod votum solemne ex sui natura habet quod dirimat matrimonium contractum, in quantum scilicet homo per ipsum amisit sui corporis potestatem, Deo illud ad perpetuum continentiam tradens, ut ex dictis patet; et ideo non potest ipsum tradere in potestatem uxoris ad matrimonium contrahendum; et quia matrimonium quod sequitur tale votum, nullum est, ideo votum praedictum dirimere dicitur matrimonium contractum.

Ad primum ergo dicendum, quod votum simplex quoad Deum dicitur non minus obligare quam solemne in his quae ad Deum spectant, sicut est separatio a Deo per peccatum mortale; quia mortaliter peccat frangens votum simplex sicut solemne, quamvis gravius sit peccatum frangere solemne, ut sine comparatio in genere accipiatur, non determinata quantitate reatus. Sed quantum ad matrimonium, per quod homo homini obligatur, non oportet quod sit aequalis obligationis etiam in genere; quia (1) ad quaedam obligat votum solemne et non simplex.

Ad secundum dicendum, quod juramentum plus obligat ex parte ejus quo fit obligatio, quam votum; sed votum solemne plus obligat quantum ad modum obligandi, in quantum actualiter tradit hoc quod promittitur, quod non fit per juramentum; et ideo non sequitur ratio.

Ad tertium dicendum, quod votum solemne habet actualem exhibitionem proprii corporis, quam non habet votum simplex, ut ex dictis patet; et ideo ratio ex insufficienti procedit.

(1) *Nicolaus addit nempe.*

ARTICULUS IV.

Utrum in voto possit fieri dispensatio.
(Ubi supra, art. 10.)

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quod in voto non possit fieri dispensatio. Votum enim commune minimum habet de ratione voti. Sed in voto communi nullus potest dispensare. Ergo nec in voto singulari.

2. Praeterea, reddere vota est de lege naturali; quia qui non reddit, mentitur; quod est contra legem naturalem. Sed nullus potest dispensare contra mendacium, aut contra illud quod est de lege naturali. Ergo nullus potest dispensare in voto.

3. Praeterea, per dispensationem non debet praetermitti majus bonum pro minori bono. Sed non est digna ponderatio continentis animae, ut dicitur in lib. Eecli. cap. 26, 20; quia pars contemplativorum, qui significantur per Mariam, est optima, quia ipsa optimam partem elegit, ut dicitur Luc. 10. Ergo, ad minus in voto continentiae, quod ad statum contemplationis pertinet, dispensari non potest.

4. Sed contra, nullum votum est licitum quod vergit in personae periculum. Sed potest esse quod continentia servata vergat in periculum personae. Ergo ad minus in casu illo votum continentiae potest dispensari.

5. Praeterea, sicut monachi tenentur ad continentiam, ita ad paupertatem et obedientiam. Sed potest dispensari cum eis quantum ad votum obedientiae et paupertatis, ut patet in illis qui ad praelaciones assumuntur. Ergo et in voto continentiae.

QUAESTIUNCULA II.

Uterius. 1. Videtur quod quilibet praelatus possit in voto dispensare. Quilibet enim praelatus ad hoc constituitur quod utilitati subditorum provideat. Ergo si utilitas subditorum requirat, potest dispensare.

2. Praeterea, ex hoc aliquis potest dispensare in voto quod est constitutus dispensator mysteriorum (1) Dei. Sed hoc competit cuilibet praelato. Ergo etc.

Sed contra, quia in corpore humano quaedam sunt actiones quae solis principalibus membris conveniunt, et quaedam etiam soli capiti. Sed in Ecclesia vicem capitis tenet Papa, et vicem principalium membrorum praelati majores, ut Episcopi. Ergo aliquae dispensationes sunt quas solus Papa potest facere.

QUAESTIUNCULA III.

Uterius. 1. Videtur quod nullum votum possit commutari. Levit. ult. 9: *Animal quod immolari potest Domino, non potest mutari nec in melius nec in pejus.* Ergo si sit votum licitum, non potest mutari.

2. Praeterea, si posset mutari, praecipue posset mutari in melius. Sed hoc non potest: quia

(1) *Al. ministeriorum.*

Bernardus dicit de bene ordinatis monasteriis (1) (serm. 19, super Cantic.): *Nullus meo consilio egrediatur desiderio arctioris vitae sine superioris licentia.* Ergo etc.

Sed contra est, quod licet semper proficere. Ergo potest etiam votum in melius commutari.

QUAESTIUNCULA IV.

Uterius. 1. Videtur quod propria auctoritate possit aliquis votum commutare. Quia si aliquis post votum terrae sanctae voveat religionem intrare, liberatus est, si impleat secundum, ut Decret. dicit (de voto et voti redemptio. cap. *Scripturae*). Sed potest propria auctoritate religionem vovere. Ergo et propria auctoritate potest votum commutare.

2. Praeterea, ille qui fecit aliqua vota in saeculo, non videtur ad illa teneri postquam est claustrum ingressus, ut quidam dicunt. Sed potest propria auctoritate ingredi claustrum. Ergo etc.

3. Praeterea votum temporale exceditur a perpetuo sola duratione. Sed aliquis potest propria auctoritate commutare votum temporale peregrinationis in votum perpetuum religionis, ut dictum est. Ergo eadem ratione potest mutare propria auctoritate votum minus diuturnum in votum diuturnius, sicut minoris peregrinationis in majorem.

Sed contra, commutatio est quaedam dispensatio. Sed nullus potest propria auctoritate dispensare in voto suo. Ergo nec commutare.

Solutio I. Respondeo dicendum ad primam quaestionem, quod circa hoc sunt diversae opiniones.

Quidam enim dicunt, quod quodlibet votum potest per praelatos Ecclesiae dispensationem habere pro libito praelati: quia, ut dicunt, in quolibet voto intelligitur conditionaliter voluntas praelati superioris, scilicet Papae, ad cujus dispensationem pertinet actus subditorum omnium; et ideo cum voluerit, ille summus praelatus poterit relaxare obligationem voti, ut non teneatur votum implere, quia conditio non extat. Sed hoc non videtur bene dictum: quia quaedam sunt in quibus est homo ita liber sui, quod etiam contra praeceptum Papae potest illa facere; sicut continere, et alia consilia divina; unde absolute et sine conditione voluntatis alicujus praelati potest alia vovere.

Et ideo alii dicunt, quod nullum votum recipit dispensationem secundum quod dispensatio est juris relaxatio, sed secundum quod est juris declaratio: quia Papa potest declarare hoc jus, quod quando fit recompensatio majoris boni, potest dimitti minus bonum ad quod se quis obligavit. Sed hoc etiam non videtur verum: quia declarare jus non est novum jus facere, sed illud quod in jure erat, manifestare. Unde secundum hoc nunquam per dispensationem voti fieret non contra jus quod erat prius contra jus, sed solum quod videbatur contra jus, et non erat.

Et ideo aliter dicendum, quod in voto potest dispensari, etiam secundum quod dispensatio est juris relaxatio, ex aliqua legitima causa. Quia enim votum de illicito esse non potest, non autem licet subtrahere alicui quod ei debetur; ideo per votum alicujus non potest fieri praedictum suo praelato, quin debeat ejus mandatis parere, cum fuerit op-

(1) *Inno tract. de praeepto et dispensat., cap. 16 (Ex edit. P. Nicolai).*

portunum; unde si praelatus videat expedire aliqua rationabili causa, vel propter ipsum qui vovit, vel propter alios, quod votum non servet, potest eum ab observatione voti deobligare, qui alias de jure obligatus erat.

Ad primum ergo dicendum, quod ad ea quae cadunt sub voto communi, non solum obligatur aliquis ex voto, sed ex lege naturali, et praeepto divino; et ideo ex parte ista est quod non possit habere dispensationem, sicut alia vota.

Ad secundum dicendum, quod observare votum durante voti obligatione, est de lege naturali; sed cessante obligatione voti, non est observatio ejus de lege naturali. Cessat autem ejus obligatio vel ex se, ut quando servatum vergeret ad deterius exitum; et tunc per declarationem superioris, si facultas petendi adsit, debet observatio voti praetermitti; vel ex auctoritate superioris, qui aliud magis necessarium judicat, et in voto dispensat. Nec tamen ex hoc homo mendacium incurrit, quod votum non servat in tali casu: quia homo de futuris debet habere pias condiciones adjunctas, vel explicitae vel implicite, ut patet Jacobi 3.

Ad tertium dicendum, quod de voto continentiae est duplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod nullus potest dispensare; sed hujusmodi ratio diversa redditur a diversis. Quidam enim dicunt, quod hoc ideo accidit, quia votum continentiae non potest praetermitti sine hoc quod ad contrarium voti aliquis delabatur, quod nunquam licet. Sed votum paupertatis potest praetermitti aliquo modo qui non directe erit contra votum, sicut cum aliquis habet pecuniam non suo, sed Ecclesiae nomine. Sed hoc nihil est: quia sic votum de abstinendo aliqua die determinata a carnibus, non recipit dispensationem, aut votum de peregrinatione; quod est absurdum. Et ideo alii assignant aliam rationem, dicentes, quod hoc convenit, quia votum continentiae non recipit recompensationem melioris, eo quod non est digna ponderatio animae continentiae: vel ideo quia per continentiam homo de domestico inimico triumphum capit, ut quidam dicunt: vel ideo quia per religionem homo perfecte conformatur Christo. Unde in voto continentiae, quod in voto religionis includitur, et in aliis votis essentialibus religioni, non potest dispensari, ut quidam dicunt. Sed hoc etiam non videtur sufficienter dictum: quia bonum commune est multo melius quam bonum privatum, propter quod etiam homo interdum ab horto sanctae contemplationis removetur, quae optima pars est, iudicio Domini, Luc. 10, ut communi utilitati proximorum valet.

Et ideo alii dicunt probabilius, si communis utilitas totius Ecclesiae aut unius regni vel provinciae exposcerent, posse convenienter et in voto continentiae et in voto religionis dispensari, quantumcumque esset solemnizatum: non enim per votum potest se homo deobligare ab eo in quo tenetur alteri, ut dictum est; unde talis posset imminere necessitas quod posset alicui juste prohiberi ne continentiam aut religionem voveret; et eadem necessitate manente, potest etiam in voto dispensari jam facto.

Sed quia rationes in contrarium factae non recte procedunt; ideo dicendum ad quartum quod bonum continentiae est multo dignius quam salus corporalis; et ideo periculum corporalis mortis non